

De Vroedmeesterpad In Nederland: *Leven In Een Dierentuin*

Ingo Janssen

Onnatuurlijke opmars

De laatste jaren lijkt de vroedmeesterpad steeds vaker op te duiken buiten zijn natuurlijke areaal in Nederland. Binnen onze landsgrenzen komt het *klingelke* van nature alleen in Zuid-Limburg voor. Deze situatie is inmiddels achterhaald, uitzettingen hebben de verspreiding ingrijpend gewijzigd. Uit meer dan 30 km-hokken zijn meldingen van uitgezette vroedmeesters bekend bij RAVON, en dit aantal groeit nog steeds. Het gaat meestal om populaties in stedelijk gebied waar het microklimaat kennelijk geschikt is voor deze warmteminnende soort.

Limburg

Van oudsher kennen we de vroedmeesterpad in ons land als een 'Zuid-Limburgse' soort. Echter ook een aanzienlijk deel van de Limburgse vindplaatsen is terug te voeren op uitzettingen. Zo zijn de drie populaties in Maastricht allen ontstaan door toedoen van de mens. In de Hoge Fronten zijn larven uitgezet afkomstig uit een groeve ten oosten van Maastricht, de vroedmeesters in de tuin van het Natuurhistorisch Museum stammen uit Frankrijk en in de tuin van het CNME zitten dieren afkomstig uit de NEKAMI-groeve bij Margraten.

Ook elders in Zuid-Limburg zijn vroedmeesterpadden uitgezet: de vindplaatsen Nuth, Helle, Windraak en het Gerendal zijn vrijwel zeker terug te voeren op uitzettingen. Daarnaast zijn er natuurlijk ook nog echte van origin natuurlijke populaties in Limburg. De soortbeschermers onderscheiden momenteel 'n tiental verschillende leefgebieden. Hier komt de vroedmeesterpad jaarlijks in 50-70 watertjes tot voortplanting.

Utrecht

De bekendste populatie buiten Limburg leeft in de stad Utrecht. De inmiddels overleden scheikunde Professor dhr. Blauw heeft ruim twintig jaar geleden larven afkomstig uit Frankrijk, gekregen via een contact in de terrariumwereld, uitgezet in zijn vijver. Het bleken vroedmeesterpadden en die gedijden goed in zijn tuin. Nakomelingen werden aan studenten en andere belangstellenden gegeven: zo heeft de vroedmeester zich door Utrecht verspreid.

Overigens wordt de vroedmeesterpad in het stedelijke Utrecht niet door iedereen gewaardeerd: het eentonige gefluit heeft menig Utrechenaar slapeloze nachten bezorgd en heeft zelfs geleid tot burenruzies over het vermeend spelen van computerspelletjes tot diep in de nacht.

Drenthe

Begin jaren tachtig is in het Drentse Uffelte een twintigtal vroedmeesterpadlarven, afkomstig uit een duingebied in Noord-Frankrijk, uitgezet door Dick Hillenius, een groot liefhebber van vroedmeesterpadjes. Rondom zijn vroegere vakantiehuis in het kleinschalig agrarisch cultuurlandschap rond Uffelte is de vroedmeesterpad nog altijd aanwezig, evenals vinpootsalamanders. Het diertje heeft zich zelfs verspreid, naar Rheebrugge onder andere. Opmerkelijk want het leefgebied hier lijkt minder geschikt voor deze warmteminnende soort, wiens leefgebied vaak wordt geassocieerd met heuvels.

Amsterdam

In Artis, midden in het centrum van Amsterdam, is ook een populatie aanwezig. Een deel van deze dieren is afkomstig uit Noord-Frankrijk waar ze als larf zijn gered voor habitatvernietiging. Daarnaast zijn er er vroedmeesterpadden afkomstig uit Utrecht. Regelmatig worden in Artis mannetjes met eieren gevonden onder tegels en stenen. Wie op een zwoele avond langs Artis loopt, fietst of vaart kan de *klingelkes* horen vanuit de 'savanne' – een vreemde gewaarwording: een Limburgs padje dat leeft in een Afrikaanse savanne in hartje Amsterdam! Ook uit andere delen van Amsterdam zijn vroedmeesterpadden bekend (Watergraafsmeer en A'dam Noord) maar hier gaat het wellicht niet om 'populaties' die al enige tijd stand houden.

Foto: Ingo Janssen

Streng beschermd

De vroedmeesterpad is in de Nederlandse Rodelijst opgenomen als kwetsbaar, net als bijv. adder en kamsalamander. Voorts is de vroedmeesterpad volgens de Conventie van Bern een strikt beschermde soort en staat hij op beruchte Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De vroedmeesterpad geniet op papier dus nogal wat nationale en internationale bescherming. Onlangs correspondeerde Floris Brekelmans (RAVON-Utrecht) na een discussie op waarneming.nl met LNV over de status van de vroedmeesterpadden buiten het natuurlijk areaal. Het antwoord dat hij kreeg was helder, hiernaast staat een samenvatting:

Kaart van Nederland met de locaties waar vroedmeesterpadden zijn waargenomen buiten hun natuurlijk leefgebied. De kaart is inmiddels verouderd!

Alle vroedmeesterpadden in Nederland vallen onder de Flora- & faunawet:

- * voor het wegvangen is een ontheffing vereist,
- * voor het evt. doden is ontheffing vereist,
- * voor het uitzetten op een andere locatie is ontheffing vereist,
- * in tegenstelling tot natuurlijke populaties is er geen probleem wat betreft de gunstige staat van instandhouding van een populatie omdat de uitgezette populaties historisch gezien buiten het natuurlijke areaal liggen, de populaties genetisch afwijken van de van nature in Nederland voorkomende vroedmeesters en het geen door de overheid geïnitieerde of gesanctioneerde (her)introductie betreft.

Het antwoord van LNV ligt in het verlengde van de Habitatrichtlijn die aangeeft dat dieren beschermd zijn binnen hun natuurlijk verspreidingsgebied. De Flora en faunawet maakt geen onderscheid in inheemse en uitheemse populaties. Overigens is het uitzetten van dieren in de vrije natuur tegen de wet. Voor herintroductie projecten is dan ook ontheffing nodig.

Twee goed verstopte vroedmeesterpadjes in de löss.

Foto: Ingo Janssen

Dierentuin

Het moge duidelijk zijn: de vroedmeesterpad is allang geen exclusieve soort voor het Heuvelland meer. De verspreiding buiten het natuurlijk areaal is inmiddels aanzienlijk en jaarlijks komen er nieuwe meldingen bij. Naast de eerder vermelde plaatsen komt/kwam de vroedmeesterpad ook voor in o.a.: Zeist, Nieuwegein, Culemborg, Den Haag, Arnhem, Het Gooi. Hoewel enkele van deze nieuwe vindplaatsen zijn terug te voeren op het verplaatsen van materiaal waarmee per abuis vroedmeesterpadden zijn meegenomen, is het gros van de vindplaatsen

buiten het natuurlijk areaal afkomstig van uitgezette vroedmeesterpadden die in Frankrijk, of zelfs, in Zuid-Limburg zijn gevangen. Hoe goed bedoeld ook, het blijft een beschermde en bedreigde diersoort die alleen met een ontheffing gehanteerd mag worden. Het is vreemd dat een Rodelijst-soort waarvoor nota bene een beschermingsplan is geschreven, zomaar door Nederland wordt gesleept en hier en daar uitgestrooid. Voor sommigen is de Nederlandse natuur blijkbaar een dierentuin waarin naar eigen goeddunken dieren kunnen worden weggehaald en uitgezet.